

Wettenschema: wetgeving voor kinderen en jongeren

Onderstaand schema laat zien welke wetten in Nederland gelden voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen van verschillende leeftijden. In dit schema vind je per leeftijdsklasse en per domein (onderwerp) benoemd welke wet van toepassing is.

Domein	Leeftijd	0-4	5-12	13-15	16-17	18-20	21-23	>23
Onderwijs								
		Wet kinderopvang vve	Leerplichtwet PO WPO WEC WOW	Leerplichtwet PO WVO WEC WOW	Leerplichtwet PO WVO WEB WEC WOW	WVO en WEB: PO WHO RMC / WEC	WVO en WEB: PO WHO RMC	WHO
Ondersteuning en hulp								
Preventieve gezondheidszorg		Wpg Zvw	Wpg Zvw	Wpg Zvw	Wpg Zvw	Wpg Zvw	Wpg Zvw	Wpg Zvw
Maatschappelijke en psychosociale ondersteuning		Jeugdwet Wmo 2015	Jeugdwet Wmo 2015	Jeugdwet Wmo 2015	Jeugdwet Wmo 2015	Wmo 2015	Wmo 2015	Wmo 2015
Preventie		Jeugdwet Wmo 2015	Jeugdwet Wmo 2015	Jeugdwet Wmo 2015	Jeugdwet Wmo 2015	Zvw Wmo 2015	Zvw Wmo 2015	Zvw Wmo 2015
Jeugdhulp		Jeugdwet	Jeugdwet	Jeugdwet	Jeugdwet	Jeugdwet: verlengde jeugdhulp	Jeugdwet: verlengde jeugdhulp	
Ggz		Jeugdwet	Jeugdwet	Jeugdwet	Jeugdwet	Zvw	Zvw	Zvw
Somatische zorg (cure)		Zvw	Zvw	Zvw	Zvw	Zvw	Zvw	Zvw
Zorg (care)		Wlz	Wlz	Wlz	Wlz	Wlz	Wlz	Wlz
Werk en inkomen								
Werk				Burgerlijk Wetboek Arbeidstijdenwet	Burgerlijk Wetboek Arbeidstijdenwet	Burgerlijk Wetboek Participatiewet	Burgerlijk Wetboek Participatiewet	Burgerlijk Wetboek Participatiewet
Inkomen		Burgerlijk Wetboek	Burgerlijk Wetboek	Burgerlijk Wetboek	Wet Minimumloon	Wet Minimumloon Wet Stufi WSHO Participatiewet	Wet Minimumloon Wet Stufi WSHO Participatiewet	Wet Minimumloon Wet Stufi WSHO Participatiewet
Wonen								
Woonplaats		Burgerlijk Wetboek	Burgerlijk Wetboek	Burgerlijk Wetboek	Burgerlijk Wetboek			
Begeleiding bij wonen					Jeugdwet	Wmo 2015	Wmo 2015	Wmo 2015
Veiligheid								
Bescherming		Jeugdwet (gedwongen kader)	Jeugdwet (gedwongen kader)	Jeugdwet (gedwongen kader)	Jeugdwet (gedwongen kader)	Burgerlijk Wetboek (mentorschap, bewindvoering en curatele)	Burgerlijk Wetboek (mentorschap, bewindvoering en curatele)	Burgerlijk Wetboek (mentorschap, bewindvoering en curatele)
Maatregelen en straffen				Jeugdstrafrecht	Jeugdstrafrecht of Adolescentenstrafrecht	Jeugdstrafrecht of Adolescentenstrafrecht	Jeugdstrafrecht of Adolescentenstrafrecht	Strafrecht voor volwassenen
Reclassering				Jeugdreclassering	Jeugdreclassering of Reclassering voor volwassenen	Jeugdreclassering of Reclassering voor volwassenen	Jeugdreclassering of Reclassering voor volwassenen	Reclassering voor volwassenen

PO Passend Onderwijs

RMC Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten

Vve Voor- en vroegschoolse educatie

WEB Wet Educatie en Beroepsonderwijs

WEC Wet op de ExpertiseCentra

Wlz Wet langdurige zorg

Wmo Wet maatschappelijke ondersteuning

Wpg Wet publieke gezondheid

WPO Wet op het Primair Onderwijs

WHO Wet op het Hoger Onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

WVO Wet op het Voortgezet Onderwijs

WOW Wijzigingswet OnderwijsWetten

WSHO Wet Studievoorschot Hoger Onderwijs

Wet Stufi Wet Studiefinanciering

Zvw Zorgverzekeringwet

Op weg naar zelfstandigheid

16-27

www.16-27.nl

Toelichting wettenschema

Preventieve gezondheidszorg

Wet publieke gezondheid (Wpg)

Deze wet is van toepassing op alle inwoners van Nederland. Onder deze wet valt ook de jeugdgezondheidszorg, die bepaalt dat landelijk preventieve gezondheidszorg wordt aangeboden aan alle jeugdigen tot 18 jaar. Zo hebben kinderen en jongeren tot hun 18e jaar standaard periodiek contact met een jeugdarts.

Zorgverzekeringswet (Zvw)

Geïndiceerde preventie van depressie, van problematisch alcoholgebruik en van paniek is preventieve zorg bij patiënten die (nog) geen psychische stoornis hebben. Behandeling is onderdeel van de huisartsenzorg, zonodig met ondersteuning van de praktijk-ondersteuner ggz.

Onderwijs

Leerplichtwet 1969

De Leerplichtwet 1969 bepaalt dat kinderen tussen de 5 en 16 jaar onderwijs moeten volgen. De leerplicht geldt vanaf de eerste dag van de maand nadat een kind 5 jaar is geworden tot aan het eind van het schooljaar waarin het kind 16 jaar is geworden. Voor jongeren die op hun 16e nog geen startkwalificatie hebben in de vorm van een mbo- (niveau 2 of hoger), havo- of vwo-diploma, geldt tot hun 18e een kwalificatieplicht. Dat betekent dat ze bij een school ingeschreven moeten staan tot ze 18 jaar zijn of tot ze een startkwalificatie behalen.

Kinderen en jongeren met een ernstige meervoudige beperking kunnen op verzoek van ouders een leerplichtonthefing krijgen. Dat moet op basis van psychische of lichamelijke gronden, met een verklaring van een arts of andere deskundige. Kinderen met een leerplichtonthefing kunnen in een kinderdagcentrum dagbehandeling, dagbesteding en individuele begeleiding krijgen.

Wetswijzigingen Passend Onderwijs (PO)

Het doel van passend onderwijs is dat voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs wordt gerealiseerd. De wetswijzigingen gaan over het stelsel van voorzieningen voor leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben in het funderend onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs. Belangrijke elementen zijn de inrichting van de samenwerkingsverbanden en de zorgplicht voor scholen. Hiertoe zijn de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet educatie en beroeps-onderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Wet op het onderwijstoezicht gewijzigd. De wijzigingen hebben betrekking op de organisatie van de voorzieningen voor extra ondersteuning van leerlingen en de financiering daarvan.

Wet op de Expertisecentra (WEC)

Deze wet geldt voor kinderen van 4 tot en met 20 jaar op het speciaal onderwijs of op het voortgezet speciaal onderwijs. Afhankelijk van het ontwikkelingsperspectief van een jongere, ligt de eindleeftijd

voor het voortgezet speciaal onderwijs tussen de 16 en 20 jaar. Jongeren die vanwege hun beperking niet in staat zijn om een startkwalificatie te halen, zijn ook niet kwalificatieplichtig. Het volgen van onderwijs is voor deze jongeren na hun 16e niet per definitie de aangewezen keuze. De Commissie van Begeleiding van het speciaal onderwijs stelt op basis van ontwikkelingsperspectieven vast of een jongere kan worden vrijgesteld van onderwijs om bijvoorbeeld naar de dagbesteding te gaan.

Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC)

De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) is opgezet om voortijdig schoolverlaten onder jongeren na de kwalificatieplichtige leeftijd te beperken. Scholen zijn verplicht om jongeren tussen de 18 en 23 jaar, die zich zonder startkwalificatie uitschrijven, te melden bij hun woongemeente. De RMC-medewerkers van de gemeente begeleiden jongeren zonder startkwalificatie weer terug naar school of naar werk. Nederland telt 39 verschillende RMC-regio's. Elke RMC-regio heeft een contactgemeente die de melding en registratie van voortijdige schoolverlaters coördineert. De verschillende gemeenten binnen de RMC-regio werken met elkaar samen om dit doel te realiseren. Er is een wetswijziging aangekondigd waarbij de taken van de RMC uitgebreid worden. Deze wetswijziging wordt naar verwachting eind 2017 ingediend.

Ondersteuning en hulp

Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning

Jeugdwet

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdhulp. De organisatie van de jeugdhulp is vastgelegd in de Jeugdwet. Jeugdhulp kan bestaan uit veel verschillende vormen van ondersteuning aan kinderen en jongeren tot 18 jaar en hun gezin. In de Jeugdwet staat jeugdhulp als volgt samengevat:

- Ondersteuning van jeugdigen en ouders wanneer er sprake is van psychische problemen of stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie-gerelateerde problemen.
- Ondersteuning van jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking óf een somatische of psychiatrische aandoening of beperking. Daarmee kan de zelfredzaamheid van deze kinderen en jongeren worden vergroot.

In sommige gevallen wordt de jeugdhulp verlengd nadat een jongere 18 jaar is geworden. Dit kan worden voorkomen als:

- De hulp niet onder een ander wettelijk kader valt.
- De hulp al voor het 18e jaar is begonnen en er een verleningsbesluit is genomen voor het 18e jaar.
- Na het afsluiten van jeugdhulp binnen een half jaar blijkt dat opnieuw jeugdhulp nodig is.
- Er jeugdhulp wordt geboden in het kader van straffen en maatregelen of van reclasseringstoezicht.

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 helpt mensen om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen met de juiste ondersteuning. Daarvoor moeten gemeenten begeleiding en hulpmiddelen bieden die passen bij de persoonlijke situatie. In de Wmo 2015 staat dat jongeren tot 18 jaar recht hebben op ondersteuning in de vorm van hulpmiddelen, woningaanpassingen, een doventolk, maatschappelijke opvang of vrouwenopvang. Ook na het 18e jaar krijgt iedereen die dat nodig heeft op grond van deze wet hulp in de vorm van individuele ondersteuning, begeleiding of dagbesteding.

Psychosociale hulp en ggz-hulp

Zorgverzekeringswet (Zvw)

Voor jongeren tot 18 jaar vallen psychosociale hulpverlening en geestelijke gezondheidszorg (ggz-hulp) onder de Jeugdwet. Voor iedereen van 18 jaar en ouder wordt geestelijke gezondheidszorg gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet. Jongeren die voor hun 18e verjaardag jeugd-ggz hebben gehad op grond van de Jeugdwet, en ook na hun 18e hulp nodig hebben, moeten een beroep doen op de Zorgverzekeringswet. Als de behandeling doorloopt is het van belang dat de aansluiting tussen het gemeentelijk domein en het verzekeraarsdomein goed geregeld is. Gemeenten en verzekeraars zijn verplicht voor deze aansluiting te zorgen op grond van de Jeugdwet en de Zorgverzekeringswet.

Somatische zorg (lichamelijke zorg)

Zorgverzekeringswet (Zvw)

Lichamelijke medische zorg is voor iedereen in Nederland beschikbaar via de Zorgverzekeringswet. Ouders of voogden van minderjarige kinderen zijn verplicht om voor hen een zorgverzekering af te sluiten. Vanaf het moment dat ze 18 jaar oud zijn, moeten jongeren zelf een zorgverzekering afsluiten. Voor hen geldt dan ook de individuele eigen bijdrage. Vanaf hun 18e jaar kunnen jongeren zorgtoeslag aanvragen.

Langdurige zorg

Wet langdurige zorg (Wlz)

De Wet langdurige zorg (Wlz) is van toepassing op mensen met een beperking voor wie geldt dat zij een blijvende behoefte hebben aan permanent toezicht of 24 uur per dag zorg in de nabijheid. Het CIZ stelt vast of een cliënt aan deze voorwaarden voldoet. De Wlz is van toepassing op mensen van alle leeftijden. Ook kinderen en jongeren met meervoudige beperkingen of een (zeer) ernstige verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking kunnen dus onder de Wlz vallen. De wet biedt een integraal zorgpakket, bestaande uit persoonlijke verzorging, verpleging, verblijf, begeleiding en behandeling. De zorg kan ook thuis geboden worden, in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB) of in voorkomende gevallen, als 'zorg in natura'.

Werk en inkomen

Werk

Burgerlijk Wetboek en Arbeidstijdenwet

Het Burgerlijk Wetboek bevat wet- en regelgeving op het gebied van werk. Vanaf 13 jaar mogen jongeren onder bepaalde voorwaarden een paar uur per dag werken. Een jongere mag

vanaf 16 jaar betaald werk doen en mag dan ook zelfstandig een arbeidsovereenkomst sluiten. Wel zijn in de Arbeidstijdenwet voor jongeren tussen 13 en 18 jaar beschermende bepalingen voor de arbeidstijden. Vanaf 16 jaar hebben jongeren recht op het minimumjeugdloon.

Inkomen

Algemene Kinderbijslagwet

Volgende deze wet hebben vrijwel alle ouders in Nederland recht op kinderbijslag. Dat is een financiële tegemoetkoming die ze krijgen voor elk kind dat jonger is dan 18 jaar en dat tot hun huishouden behoort of door hen wordt onderhouden. Wie hoge kosten heeft vanwege een kind met een handicap dat thuiswonend is, kan in sommige gevallen dubbele kinderbijslag krijgen. Meer informatie bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Burgerlijk Wetboek

Ouders zijn verplicht om hun kinderen tot hun 18e jaar financieel te ondersteunen en om hun studie te financieren. Ze zijn ook verantwoordelijk voor de schulden die hun kinderen tot hun 18e jaar maken. Wanneer kinderen door studie of opleiding (nog) niet in staat zijn zelf in hun onderhoud te voorzien, geldt voor ouders deze onderhoudsplicht tot aan hun 21e verjaardag.

Participatiewet

De Participatiewet is een regeling voor werk en inkomen voor iedereen die (gedeeltelijk) kan werken. Deze wet ondersteunt mensen bij het vinden van (aangepast) werk en het krijgen van een inkomen. Dat is een taak van de gemeente. Vanaf 18 jaar kunnen jongeren op basis van de Participatiewet aanspraak maken op ondersteuning en een eventuele bijstandsuitkering.

Voor jongeren van 18, 19 en 20 jaar die zelf niet in hun onderhoud kunnen voorzien en van wie de ouders hun onderhoudsplicht niet kunnen waarmaken, is er een bijstandsuitkering. Deze uitkering bedraagt 240 euro per maand. De Participatiewet regelt ook dat deze jongeren ondersteuning krijgen bij het vinden van werk. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om deze leeftijdsgroep ook financieel te ondersteunen door de bijstandsuitkering (eventueel tijdelijk) aan te vullen.

Jongeren van 21 jaar en ouder die niet werken of studeren hebben recht op bijstand.

Voor jongeren van 18 tot 27 jaar geldt een wachttijd: pas na vier weken zelf zoeken naar een geschikte school, studie of baan, ontstaat de mogelijkheid om een uitkering aan te vragen. In de Participatiewet en in de Wet minimumloon is ook het minimumjeugdloon geregeld. Dit geldt voor jongeren vanaf 15 jaar en loopt door tot en met 23 jaar. Per 1 juli 2017 is het minimumjeugdloon voor jongeren van 21 jaar en ouder afgeschaft. Zij hebben voortaan recht op het gewone minimumloon. Om het verschil met het minimumjeugdloon te beperken zal dit voor 18-, 19- en 20-jarigen meestijden.

Wet op de studiefinanciering en Wet studievoorschot hoger

Onderwijs

Onderwijs

Jongeren van 18 jaar of ouder kunnen studiefinanciering aanvragen als zij een voltijdopleiding in het mbo of een beroepsopleidende leerweg (bol) volgen of studeren aan een instelling voor hoger onderwijs.

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jong gehandicapten

Jongeren die door een ziekte of beperking niet kunnen werken, kunnen vanaf 18 jaar een beroep doen op een Wajong-uitkering.

Wonen

Huurtoeslag

Wet op de huurtoeslag

Jongeren die zelfstandig wonen, kunnen vanaf 18 jaar huurtoeslag aanvragen wanneer zij een passende woning huren en hun inkomen te laag is om de huur te betalen.

Woonplaats

Jeugdwet

In de Jeugdwet staat dat de gemeente waar een jeugdige woont verantwoordelijk is voor de financiering van alle jeugdhulp. De woonplaats is voor minderjarigen automatisch de gemeente waar de ouders die het gezag hebben staan ingeschreven. Zijn ouders gescheiden, dan geldt de woonplaats van de ouder waar het kind woont. Bij co-ouderschap is in het ouderschapsplan opgenomen wat de woonplaats is. Vanaf 18 jaar geldt de gemeente waar een jongere is ingeschreven als de woonplaats. Is de jongere nergens ingeschreven, dan geldt de gemeente waar hij of zij feitelijk woont als woonplaats.

Begeleiding bij wonen

Jeugdwet

Jongeren tot 18 jaar die niet bij hun ouders of in een pleeggezin of gezinshuis wonen, komen in aanmerking voor een vorm van begeleid wonen.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015

Jongeren van 18 jaar en ouder die vanwege psychische of psychosociale problemen niet zelfstandig kunnen wonen, kunnen een beroep doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 voor beschermd en/of begeleid wonen.

Veiligheid

Bescherming

Jeugdwet (gedwongen kader)

Maatregelen jeugdbescherming

Bij ernstige problemen in het gezin kunnen ouders verplicht hulp krijgen bij de opvoeding van hun kind. De kinderrechter kan hiervoor een kinderbeschermingsmaatregel opleggen:

- een gezagsbeëindigende maatregel waarbij ouders het gezag over het kind verliezen.
- een ondertoezichtstelling (OTS) waarbij ouders verplicht hulp en ondersteuning bij het opvoeden krijgen.

Burgerlijk Wetboek (mentorschap, bewindvoering en curatele)

Mentorschap voor persoonlijke beslissingen

Mentorschap is voor mensen die hun persoonlijke zaken niet meer zelf kunnen regelen. De mentor neemt beslissingen over de verzorging, verpleging, behandeling of begeleiding van de betrokkene.

Bewind voor financiële beslissingen

Beschermingsbewind is voor mensen die hun financiële zaken niet zelf kunnen regelen. De beschermingsbewindvoerder beheert het geld en de goederen van de betrokkene. Beschermingsbewind kan worden ingesteld wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden. Deze bewinden staan in het openbare curatele en bewindregister.

Curatele voor financiële en persoonlijke beslissingen

Curatele is voor mensen die hun financiële- en persoonlijke zaken niet zelf kunnen regelen en voor wie beschermingsbewind en mentorschap niet volstaat. Een curator neemt beslissingen over geld, verzorging, verpleging, behandeling of begeleiding van de betrokkene. Een onder curatele gestelde is handelingsonbekwaam. Alle lopende onder curatelestellingen staan in het openbare curatele en bewindregister.

Handelingsbekwaam of handelingsonbekwaam

Iedereen van 18 jaar is volgens de wet meerderjarig en handelingsbekwaam. Een onder curatele gestelde is handelingsonbekwaam voor zover de wet niet anders bepaalt. Handelingsbekwaam betekent dat de persoon geen toestemming meer nodig heeft van zijn wettelijke vertegenwoordigers, ouder(s) met gezag of een voogd voor het verrichten van rechtshandelingen. Bijvoorbeeld bij het kopen of huren van een huis of een telefoonabonnement afsluiten.

Jeugdstrafrecht

Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht

Het jeugdstrafrecht is van toepassing op jongeren van 12 tot 18 jaar die een strafbaar feit plegen. Het jeugdstrafrecht heeft - net als het algemene strafrecht - als doel om de rechtsorde te herstellen en veiligheid te verhogen. Daarnaast is een expliciet doel van het jeugdstrafrecht de opvoeding van de jongere.

Adolescentenstrafrecht

Wetboek van strafrecht

Het adolescentenstrafrecht is van toepassing op jongeren van 16 tot 23 jaar. De rechter mag bij jongeren van 16 tot 23 jaar op basis van hun ontwikkelingsfase beslissen of het jeugdstrafrecht of het strafrecht voor volwassenen op hen moet worden toegepast.

Reclassering

Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht, Wetboek van strafrecht

De rechter beslist per situatie of de jeugdreclassering of de reclassering voor volwassenen wordt ingezet. Op basis van de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor jeugdreclassering en de jeugd hulp die uit een strafrechtelijke beslissing voortvloeit. Dat geldt ook wanneer dit wordt toegepast bij jongeren die een delict hebben gepleegd voor hun 23e en die volgens het jeugdstrafrecht zijn veroordeeld. Hierdoor kan jeugdreclassering goed aansluiten bij het gemeentelijk beleid.